

**NOVERBAL MULOQOTDA RANG-TASVIRGA OID TADQIQOTLAR
(RUS, O'ZBEK VA INGLIZ TILLARI MISOLIDA).**

Shoxruxbek Ikromov Dilshodjon o'g'li

E-mail: ikromovshohrux13@gmail.com

Andijon davlat chet tillari instituti stajor-tadqiqotchisi

Noverbal muloqot — bu insonlar o'rtasida so'zlardan tashqari, his-tuyg'ular, fikrlar va niyatlarni ifodalashning muhim usuli. Har qanday muloqot jarayonida so'zlar bilan bir qatorda, jismoniy harakatlar, yuz ifodalari, tana tili va boshqa noverbal signallar ham muhim rol o'ynaydi. Noverbal muloqot, ko'pincha, insonlar o'rtasidagi aloqani chuqurlashtiradi va muloqotning ma'nosini boyitadi. Bu jarayon, shuningdek, madaniyatga qarab farq qiladi, chunki har bir madaniyatda noverbal signallarni tushunish va ulardan foydalanish usullari o'ziga xosdir. Noverbal muloqot, shuningdek, ijtimoiy munosabatlar, professional aloqalar va shaxsiy hayotda muhim ahamiyatga ega. Noverbal muloqotni o'rganish, insonlar o'rtasidagi aloqalarni yaxshilash, his-tuyg'ularni to'g'ri ifodalash va muloqot jarayonini samarali qilishda muhimdir. Bu, shuningdek, insonlar o'rtasidagi tushunishni oshirishga yordam beradi va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega.

Har bir madaniyatda ranglar o'ziga xos ramzlar va ma'nolarga ega. Masalan, oq rang ko'plab Sharq madaniyatlarida to'y va baxtni ifodalaydi, ammo G'arb madaniyatlarida u ko'pincha qayg'u va yo'qotishni anglatadi. Ranglar ko'pincha an'anaviy bayramlar, marosimlar va urf-odatlar bilan bog'liq. Masalan, qizil rang Xitoyda baxt va farovonlikni ifodalaydi, shuning uchun u to'y marosimlarida keng qo'llaniladi. Ranglar inson psixologiyasiga turlicha ta'sir ko'rsatadi. Masalan, ko'k rang tinchlantiruvchi va ishonchli hislarni keltirib chiqaradi, qizil esa energiya va ehtirosni ifodalaydi. Bu ta'sirlar madaniyatga qarab farq qilishi mumkin. Ba'zi ranglar ijtimoiy maqom va statusni ifodalashda muhim rol o'ynaydi. Masalan, ba'zi madaniyatlarda oltin va kumush ranglar boylik va kuchni anglatadi. Ranglar estetik

qabulda ham muhim ahamiyatga ega. Har bir madaniyatda ranglarning bir-biriga nisbatan uyg'unligi va kombinatsiyasi o'ziga xos estetik me'yorlarga ega. Ranglarning ma'nosi va qabul qilinishi vaqt o'tishi bilan o'zgarishi mumkin. Madaniy o'zgarishlar, globalizatsiya va zamonaviy tendensiyalar ranglarning yangi ma'nolarini keltirib chiqarishi mumkin. Ranglar san'at va adabiyotda muhim rol o'ynaydi. Ular orqali mualliflar va rassomlar o'z fikrlarini va his-tuyg'ularini ifodalaydilar, shuningdek, madaniy kontekstni aks ettiradilar. Ushbu xususiyatlar rang-tasvirning madaniy kontekstdagi ahamiyatini va noverbal muloqotdagi rolini yanada chuqurroq tushunishga yordam beradi. Ranglar noverbal muloqotda identifikatsiya va guruhga mansublikni ifodalashda ham muhim rol o'ynaydi. Masalan, sport jamoalari o'z ranglari orqali o'zlarini tanitadi. Muxlislar o'z jamoalarining ranglarini kiyish orqali o'zlarini jamoaga bog'laydilar. Bu ranglar orqali noverbal muloqotda birlashish va hamjihatlik hissi yaratiladi. Ranglar noverbal muloqotda hissiy aloqalarni kuchaytiradi. Ranglar orqali insonlar o'z his-tuyg'ularini ifodalashlari va boshqalar bilan o'zaro aloqalarini mustahkamlashlari mumkin. Masalan, biror kishi yashil rangda kiyinsa, bu uning tinchlik va qulaylik hissini ifodalashi mumkin. Boshqalar esa bu rangni ko'rib, uning his-tuyg'ularini tushunishlari mumkin. Ranglar ijtimoiy statusni ifodalashda ham muhim ahamiyatga ega. Ba'zi ranglar, masalan, oltin yoki purpura ranglari, yuqori ijtimoiy maqomni anglatadi. Noverbal muloqotda bu ranglar orqali insonlar o'z maqomlarini ko'rsatishlari mumkin. Noverbal muloqotda rang-tasvir insonlar o'rtasidagi aloqalarni chuqurlashtirishda va his-tuyg'ularni ifodalashda muhim vosita hisoblanadi. Ranglar psixologik ta'sir, madaniy kontekst, identifikatsiya, hissiy aloqalar va ijtimoiy status orqali noverbal muloqotda o'z o'rnini egallaydi. Ranglar orqali insonlar o'z his-tuyg'ularini, fikrlarini va madaniy an'alarini ifodalashlari mumkin, bu esa muloqotni yanada boyitadi va chuqurlashtiradi.

Xulosa

Noverbal muloqotda rang-tasvirning o'ziga xos xususiyatlari insonlarning his-tuyg'ularini, niyatlarini va fikrlarini ifodalashda muhim ahamiyatga ega. Ranglar psixologik ta'sir ko'rsatadi, madaniy kontekstda farqlar mavjud va ranglar o'zaro

aloqalarni kuchaytirishi yoki pasaytirishi mumkin. Rang-tasvir noverbal muloqotning samaradorligini oshirishda muhim vosita hisoblanadi. Ranglar orqali insonlar o'zaro aloqalarini yanada chuqurlashtirishi va his-tuyg'ularini aniqroq ifodalashi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1.Рубинштейн С.Я. Психология умственно отсталого школьника. – М.: «Просвещение», 1986. – С. 73.

2.Войлокова Е.Ф. Особенности использования слов-названий сенсорных эталонов дошкольниками с выраженной умственной отсталостью. // Теоретические и прикладные проблемы образования лиц с интеллектуальной недостаточностью. Санкт-Петербург: Изд. РГПУ им.А.И.Герцена,2000.С.38–40.

3.Лисина М.И. Проблема онтогенеза общения.М.: «Просвещение»,1986. –С. 143.

4.Логопедия. Под ред.Л.С.Волковой., С.Н. Шаховской.М.«Владос»,2003.С. 46.

5.S.To'uchiyeva. Madaniyat va san'at sohasi faoliyatini tashkil etish va boshqarish. Darslik. Toshkent - 2020. 122-bet